

UNIVERSITETET I BERGEN

Institutt for sosialantropologi

Fosswinckelsgt. 6, 5007 Bergen
Sentralbord 55 58 48 00
Direkte linje eksp.kont. 55 58 92 50
Telefax 55 58 92 60

Department of Social Anthropology

Fosswinckelsgt. 6, 5007 Bergen
Switchboard 55 58 48 00
Direct line secretary. 55 58 92 50
Telefax 55 58 92 60

Sosialantropologisk institutt
Universitetet i Oslo
Boks 1091 Blindern
0317 Oslo

15.06.2015

Tilsynsensorrapport 1
v/ Professor Anh Nga Longva
Universitetet i Bergen

Min periode som tilsynssensor ved Sosialantropologisk Instituttet (SAI) begynte i august 2014. Instituttet hadde kommet med forslag om de emnene jeg skulle se nærmere på i perioden høsten 2014-våren 2015: SOSANT 1101 Regional etnografi og SOSANT 4110 Teori og metode på masterprogrammet i høsten 2014; SOSANT 1600 Faghistorie og etnografisk metode, og SOSANT 2000 Generell antropologi i våren 2015. Samtidig var det et ønske om at jeg skulle se på endringer av oppbygningen av bachelor-programmet.

Tilsynsbesøk høsten 2014 gikk som planlagt. En uventet langtids sykmelding fra mars til juni 2015 gjorde imidlertid at jeg ikke fikk utført de planlagte tilsynsbesøk våren 2015. Denne rapporten omhandler derfor de to emnene som ble holdt høsten 2014, SOSANT1101 og SOSANT 4110, samt de endringene i bachelorprogrammet som er direkte relatert til disse to

emnene. Mer omfattende kommentarer om den nye BA-oppbygging legger jeg fram i min neste tilsynssensorrappport.

Høsten 2014 har jeg hatt to tilsynsbesøk ved SAI, det første 2.- 3. september og det andre 6. november. Under det første besøk i september har jeg hatt møte med instituttleder, lederne for både master- og bachelorprogram og hele studieadministrasjonen. Etter instituttets eget forslag var hovedfokus for dette første besøket rettet mot det pre-feltarbeid undervisningstilbud i masterprogrammet, særlig emnet Teori og metode (SOSANT 4110). Jeg fulgte en forelesning og et seminar og hadde en lang samtale med seminaransvarlig. Det var også møte med en representant for masterstudentene. Under det andre besøk i november fulgte jeg undervisning på SOSANT 1101 Regional etnografi. Også her var det satt opp et møte med emneansvarlig etter forelesningen. Deltakelsen i undervisning på både 1000- og 4000-nivå ga meg anledning til å ha spontane og uformelle, dog nyttige, samtaler med flere studenter i pausen.

Administrasjonen har også sørget for at jeg fikk tilgang til dokumenter om samtlige emner det undervises i (emnebeskrivelser, pensumlister, periodiske emnerapporter), egevaluering ved leder for bachelorprogrammet (2014), eksterne periodisk evaluering av bachelor- og masterprogrammet ved SAI (2014), samt arbeidsplanen for endring av struktur og innhold på bachelorprogrammet siden 2009, arbeidsplanen for endring av struktur og innhold på BA-programmet og arbeidet som ble utført våren 2015, og utkast for nye pensumlister til BA-emnene. I tillegg leste jeg 3 hjemmeeksamensbevarer på SOSANT 4110, og fikk også tilsendt eksamensresultater for SOSANT 4110 og studentenes evaluering av SOSANT 4110 og SOSANT 4120.

Som nevnt tidligere omhandler denne første rapporten kun SOSANT 1101 og SOSANT 4110. SOSANT 1101 ble undervist i sin gamle form for siste gang høsten 2014 mens det forventes at innholdet i SOSANT 4110 blir etter hvert endret i takt med endringer i det nye BA-programmet. Siden dette programmet blir satt i gang først høsten 2015 vil jeg i denne rapporten kommentere hovedsakelig endringene som er relatert til undervisning av regional etnografi (SOSANT 1101) og MA-metodekurs (SOSANT 4110).

SOSANT 1101 Regional etnografi

Inntil høsten 2014 var SOSANT1101 et obligatorisk emne på 1000-nivå. Fra 2015 blir det et valgfritt emne på 2000-nivå. Dette er en viktig endring som jeg tror vil bli godt mottatt av studentene. Det har tidligere blitt påpekt en rekke svakheter ved regionaletnografiundervisningen. SAI er fullstendig klar over utfordringene og reorganiseringen av emnet har vært en viktig prioritering i arbeidet med reformen av BA-

programmet. Mine kommentarer om dette emnet vil derfor være en oppsummering av problemer som instituttet allerede er godt kjent med. Men siden SOSANT 1101 var et de emnene SAI foreslo at jeg skulle se på høsten 2014 antar jeg at instituttet ønsker en vurdering av kurset fra et utenforstående perspektiv.

I likhet med regionaletnografiundervisning ved mange universiteter i verden har SOSANT 1101 vært gjenstanden for kritikk i de siste årene, etter hvert som antropologer stiller spørsmålsteget ved relevans av regionaltenkning i en stadig mer globaliserende verden. Til tross for at denne problemstillingen sto eksplisitt definert i emnebeskrivelsen på SOSANT1101 («Sentrale spørsmål er hvordan slike regionale sammenhenger skapes og vedlikeholdes, hvordan de endres over tid og hvordan antropologien i dag behandler økende kulturutveksling og kompleksitet») uttrykte flere studenter i samtale med meg at den ikke var behandlet eksplisitt nok i undervisningen. For de fleste var hovedproblemet imidlertid at emnet ble undervist på 1000-nivå og var dermed deres første møte med sosialantropologifaget. Flere som har jeg snakket med har gitt uttrykk for at de opplevde dette møtet som forvirrende; grunnen de oppga var at antallet etnografiske regioner var for stort og at det var vanskelig å se noen klare røde tråder som binder disse forskjellige oversiktene sammen. Spenningen mellom bredde- versus dybdekunnskap ved regionaletnografiemnet har SAI lenge bekymret seg over. En løsning som ble tenkt opprinnelig var å slå sammen SOSANT 1101 og SOSANT 2000 (fordypningskurset i nyere antropologisk teori). Dette nye kurset skulle komme senere i studieløpet og diskutere regioner komparativt ved å trekke på den kunnskapen studentene har opparbeidet seg. Sammenslåing ble ikke gjennomført da det viste seg at studentene ønsker å beholde SOSANT 2000 ganske uendret. Dermed forblir regional etnografi et eget emne, men det er nå flyttet opp til 2000-nivå og er valgfritt. Det vil gå hvert semester under betegnelsen SOSANT 2110. Det nye er at det blir undervist i kun en etnografisk region per semester. Med det nye emnet har instituttet ikke bare løst problemet med manglende dybdekunnskap; det har også kvittet seg med de tilknyttede organisatoriske problemene som hadde plaget SOSANT 1101. Høsten 2014 var det undervist i så mange som fem etnografiske regioner. I tillegg til de fire regionale ekspertene om Kina, Midtøsten, Latin Amerika, og Sørøst Asia fastland og Indonesia, var det også en lærer som foreleste om det sørlige Afrika og den felles teoretiske delen (en sjettede lærer var oppført som emneansvarlig men deltok ikke i undervisningen). SOSANT 1101 består av 10 forelesninger hvorav 5 om de etnografiske regionene og 5 om den felles delen som tar opp teorier om kultur, etnisitet, økologisk tilpasning, avstamning og sosial fragmentering, stat og global politikk, og migrasjon. Den regionaletnografiske undervisningen forventes å følge den samme tematiske strukturen. Når så mange lærere er involvert i et så komplekst og tungt emne kreves det

omfattende koordineringsarbeid. Og når så mange etnografiske regioner blir tatt opp er den felles teoretiske delen viktig for å trekke noen røde tråder gjennom emnet. Mine samtaler med læreren som var ansvarlig for denne delen viser at hun hadde problemer med å skape en helhetlig struktur rundt emnet fordi kurset var altfor omfattende, både personal- og regionmessig. Det ble ikke bedre at denne læreren som var posisjonert i en nøkkel pedagogisk rolle var en ung, relativt uerfaren midlertidig ansatt – en status som ikke var særlig egnet til å styrke hennes autoritet som lærer og hennes selv tillitt i samhandling med de andre foreleserne som alle var ikke bare fastansatte men også professorer. De omstendighetene rundt SOSANT 1101 som jeg observerte høsten 2014 var mest sannsynlig eksepsjonelle og langt fra et typisk trekk ved emnet, noe som forklarer at tidligere evalueringer ikke hadde nevnt organisatoriske problemer. Men måten dette første kurset på BA-programmet var organisert på i fjor høst kan virke negativt på fagets evne til å beholde førstesemesterstudenter. Dette kan forklare hvorfor av de 173 som hadde meldt seg til eksamen kun 101 møtt.

Ut fra observasjonene jeg gjorde høsten 2014 er det nye SOSANT 2110 uten tvil langt bedre enn det gamle SOSANT 1101. Det nye emnet stiller ikke organisatoriske utfordringer og hensikten med dybdekunnskap blir lettere oppnådd. Samtidig er det viktig at dybdekunnskap ikke bare betyr detaljert regional etnografi men defineres i vid forstand slik at regional undervisning benyttes maksimalt for å eksplisitt drøfte grunnleggende og vedvarende spørsmål i faget som for eksempel generalisering, essensialisering og komparasjon.

SOSANT 4110

Grunnlaget for denne evalueringen av det pre-feltarbeid emnet SOSANT 4110 er samtaler med emne- og programansvarlig Odd Are Berkaak, seminarleder Cicilie Fagerlid og studenter; egnevaluering av masterprogrammet fra våren 2014 og studentenes evaluering av emnet høsten 2014 samt tre eksamensbesvarelser fra samme semesteret. Jeg har også gått på en forelesning om metodedelen og ett seminar under mitt første tilsynsbesøk i september.

SOSANT 4110 består av 12 forelesninger, hvorav seks om teori og seks om metode.

Undervisningen er delt mellom to lærere. I tillegg er det tre seminargrupper som ledes av en stipendiat eller lektor. Hver gruppe har ca. 15 studenter hver. Det vurderes å holde en av dem på engelsk fra høsten 2015. I seminar møtene får studentene anledning til å gå nærmere inn i tekstene, diskutere og oppklare spørsmål som ikke ble avklart i forelesningene.

Tidligere tilsynsrapporter har slått fast at SAI har et veldrevet masterprogram, noe som studentenes evaluering stort sett bekrefter. Både forelesere og seminarleder er engasjert og

godt forberedt. Det er imidlertid tre kritikker som, ifølge programansvarliges egnevaluering fra 2014, har vært rettet mot SOSANT 4110 gjennom en lengre periode: ufokusert pensum, manglende metodeundervisning og «innholdet i kurset i for liten grad har vært integrert i emneprogresjon i et helhetlig perspektiv». Et fjerde punkt som har blitt påpekt i tidligere evalueringer er nødvendigheten med en omfattende pensumoppdatering. Per i dag er bortimot halvparten av litteraturlisten fra før 2000 og lite endring har blitt gjort siden 2011.

Oppdatering er viktig særlig med tanke på at arbeidet med det nye metodeemnet SOSANT 1050 på bachelor har kommet med et meget godt og up-to-date pensumforslag som tar opp tema som metodiske og etiske utfordringer ved bruk av sosiale media i tillegg til de mer konvensjonelle metoder. Pensumoppdatering på SOSANT4110 er viktig for å unngå at innholdet i kurset i for liten grad gjenspeiler en reell progresjon i forhold til bachelornivå (kritikk nummer 3). Den er også viktig fordi arbeidet med pensum er et av de tiltak SAI satser på for å stanse den pågående nedgangen i rekruttering til masterprogrammet.

De omfattende endringene i BA-programmet i tiden framover vil naturlig nok vise i hvilken retning endringene på masternivået, særlig innholdet i den pre-feltarbeid undervisningen, vil ta. I påvente av igangsettelsen av det nye bachelorprogrammet høsten 2015 er det foretatt et par endringer i pensum på SOSANT4110 (to artikler utgår og en ny bok om etnografi fra 2009 er tatt opp). Mer omfattende forslag/tiltak vil sannsynligvis forekomme senere i år. Som i tilfellet med SOSANT 1101 er SAI klar over hvilke utfordringer de pre-feltarbeid tilbud på master står overfor. Det er derfor forslag til endringer på masterprogrammet i denne nåværende perioden er rettet først og fremst mot SOSANT4110 – Teori og metode og det tilknyttede emnet SOSANT4120 - Prosjektutvikling.

På slutten av SOSANT4110 har studentene et tre-dagers hjemeksamen. Tidligere tilsynssensorer har merket seg fravær av kontroll av denne ordningen gjennom en muntlig eksamen. Grunnen til dette er fordi instituttet følger seg trygt på at faren for juks er minimal da hjemeksamen er på kun tre dager. Mer omfattende evaluering av masterprogrammet vil komme i den neste rapporten.

Med vennlig hilsen

Anh Nga Longva

